

รูปแบบการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย *

Establishment of Thai Airways Museum Model

สมชัย สราญสิริบริรักษ์ (Somchai Saransiriborirak) **

สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์ (Supaporn Jindamaneeroj) ***

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนานี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย และการประเมินคุณภาพต้นแบบชิ้นงาน เป็นการออกแบบแผนการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ แบ่งเป็น 5 ระยะ คือ ระยะที่ 1: สำรวจข้อมูลสารสนเทศและกำหนดพื้นที่ศึกษา ระยะที่ 2: สำรวจความคิดเห็นและประเมินความต้องการของกลุ่มประชากรเป้าหมาย ระยะที่ 3: ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการและวิเคราะห์โครงการ ระยะที่ 4: วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเชิงทดสอบ และระยะที่ 5: สร้างต้นแบบโครงการ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลการวิจัยในระยะที่ 1 - 4 เพื่อค้นหาคำประกอบของร่างโครงการและแผน ก่อนนำเข้าสู่ระบบกลไกการร่างต้นแบบโครงการในระยะที่ 5 โดยผ่านดุลพินิจของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อตรวจรับรองต้นแบบชิ้นงาน พร้อมทั้งประเมินและ ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ได้ฉบับที่สมบูรณ์

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทยที่ได้รับการตรวจรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนั้น มีปรัชญาดำเนินงาน คือ สายการบินแห่งชาติ ภูมิปัญญาของสังคม เสน่ห์ไทย สู่สากล ปณิธาน คือ ปลุกจิตสำนึกในคุณค่าแห่งตัวตน สร้างสรรค์องค์ความรู้ด้านธุรกิจการบิน และแสวงหาปัญญาความร่วมมือกับสายการบินพันธมิตร สตาร์ อัลไลแอนซ์ องค์การภายนอกและประชาคม ด้านพิพิธภัณฑ์การบินสากล วิสัยทัศน์ คือ เป็นศูนย์การเรียนรู้ธุรกิจการบินพาณิชย์ของประเทศไทย และเป็นผู้นำสหวิทยาการทางอากาศยานสู่สังคมในศตวรรษที่ 21 เกี่ยวข้องอุตสาหกรรมการบิน พันธกิจ คือ เป็นหน่วยงานเอกเทศ มุ่งที่จะจัดเก็บอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรมของบริษัทการบินไทย เพื่อให้บุคคลและสังคมภายนอกได้ศึกษาหาความรู้จาก

* วัตถุประสงค์ของการเขียนบทความ เพื่อเผยแพร่ผลการวิจัย

The purpose of writing this article is to disseminate the research findings.

** นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
อีเมล: sasomcs.saran@gmail.com

MA student of Cultural Resource Management Program, Faculty of Archaeology, Silpakorn University;
Email: sasomcs.saran@gmail.com

*** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม คณะโบราณคดี
มหาวิทยาลัยศิลปากร อีเมล: supa_jinda@hotmail.com

Thesis Advisor, The MA Program in Cultural Resource Management, Faculty of Archaeology, Silpakorn University; Email: supa_jinda@hotmail.com

พิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย เป้าหมายในการดำเนินงาน คือ การให้บริการประชาชน ผู้สนใจเฉพาะเรื่อง นักท่องเที่ยว และชาวต่างชาติ เป้าหมายระยะเวลาดำเนินการ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาความเป็นไปได้ การดำเนินโครงการ การบริหารจัดการ การจัดการงบประมาณในการบริหารและพัฒนาหน่วยงาน การวัดผลและทดสอบผลการดำเนินงาน นโยบายการบริหาร คือ 1. เป็นผู้ประสานงาน อนุรักษ์ จัดเก็บ และจัดแสดงวัตถุเกี่ยวกับบริษัทการบินไทยฯ 2. เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายการให้บริการความรู้ด้านธุรกิจการบิน และ 3. เป็นแหล่งเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกและการและความรักชาติในด้านการบิน โครงสร้างองค์กรเป็นแบบผสม ดำเนินงานภายใต้คณะกรรมการพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย แบ่งสายงานออกเป็น 3 ฝ่าย คือ สำนักงานเลขานุการ ฝ่ายนิทรรศการ และฝ่ายข้อมูลและเผยแพร่ผลงาน บุคลากรที่จะบรรจุในขั้นต้น จำนวน 19 คน โครงการนี้ควรได้รับการจัดตั้งอยู่ในบริเวณฝั่งตะวันตกของศูนย์ฝึกอบรมพนักงานบริษัทการบินไทย เขตหลักสี่ ใช้งบประมาณในการดำเนินการก่อสร้างอาคารจัดแสดง ติดตั้งเครื่องมืออุปกรณ์ และตกแต่งสถานที่จากงบประมาณของบริษัทการบินไทยฯ เป็นหลัก

คำสำคัญ: การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์, บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)

Abstract

The research and development aimed to study the feasibility of an establishment of Thai Airways Museum model and the validation of a prototype project. A combined methodology was designed with the qualitative and quantitative study plans, which were divided into five phases: Phase I - Preliminary data and information survey and area specifications; Phase II - Target population opinion and needs survey; Phase III - Project feasibility study and analysis; Phase IV - Test study to drafted project analysis and Phase V - Prototyped project development. Therefore, the researcher analyzed and processed research data of Phase I through IV to find elements of the project and plans prior to the underlying mechanism for drawing up the project in Phase V through the discretion of qualified luminaries for evaluating and certifying the prototyped project including making the recommendations for improvement to the complete version.

The research findings revealed that the operating philosophy of the proposed project for establishing Thai Airways Museum is to be the national airlines, the wisdom of society and touches of Thais to international; particularly promising is the growing awareness of the identity value, constructive knowledge of the aviation business, cooperation and declaration seeks with Star Alliance member airlines, external entities and the international community of aviation museum; Vision is a learning center of commercial aviation business, a leading

interdisciplinary sciences for the hospitality services related to aviation industry; Mission is an independent agency that aims to store and preserve cultural resources of Thai Airways to let individuals and society acquiring the knowledge of Thai Airways Company Museum; Goals are to provide individual and specific public interest, tourists and foreigners with the service; Target Processing Time is divided into five phases: feasibility study, project implementation, management, budget management and measurement and performance test; Management Policy is to carry out 1) the restoration, conservation and exhibition functions 2) the center of networking academy on the airline business and 3) the strengthening and cultivating imagination and patriotism for the aviation; Hybrid Structure as mixed operating under a board of Thai Airways Company Museum divided into three divisions that are the secretariat, exhibition and information department. Initially, the full working force will be 19 employees. The project location should be at the west area of Crew Training Centre, Laksi district. The main operating funds used for the construction of exhibition building, equipment installation and site decoration are derived from Thai Airways Co., Ltd. (Intl.).

Keywords: Establishment of Museum, Thai Airways Company, Ltd. (Intl.)

บทนำ

บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) เริ่มก่อตั้งขึ้นโดยการทำสัญญาร่วมทุนระหว่าง บริษัทเดินอากาศไทย จำกัด กับสายการบินสแกนดิเนเวียน แอร์ไลน์ ซิสเต็ม หรือ ใช้ชื่อย่อว่า เอส เอ เอส เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2502 ซึ่งในเวลาต่อมาของปีพุทธศักราช 2520 บริษัท เดินอากาศไทย จำกัด ได้ซื้อหุ้นคืนจากบริษัทดังกล่าวตามมติคณะรัฐมนตรี และมอบโอนหุ้นที่ซื้อมาให้กระทรวงการคลังได้ดำเนินการรวมกิจการการบินภายในประเทศที่ดำเนินการโดยบริษัท เดินอากาศไทย จำกัด เข้ากับกิจการของบริษัทการบินไทย จำกัด เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2531 เป็นผลให้เงินทุนจดทะเบียนของบริษัทเพิ่มขึ้นเป็น 2, 230 ล้านบาทบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และมีสถานะเป็นองค์กรรัฐวิสาหกิจที่มีชื่อเดียวว่า “บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)” จากนั้นมีการระดมทุนด้วยการจัดสรรหุ้นสามัญเพิ่มทุนจำนวน 5 ล้านหุ้น ขายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของบริษัทการบินไทย และจำนวน 95 ล้านหุ้น เสนอขายประชาชนทั่วไป โดยมีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ด้วยเหตุนี้ บริษัทการบินไทยฯ จึงเป็นสายการบินแห่งชาติ ที่รับผิดชอบกิจการในด้านการบินพาณิชย์ทั้งเส้นทางระหว่างประเทศและภายในประเทศ เป็นตัวแทนของประเทศไทยในการดำรงรักษาและเพิ่มพูนสิทธิด้านการบิน ร่วมส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว แสวงหาและเพิ่มพูนรายได้ ทั้งในรูปเงินบาทและเงินตราต่างประเทศ ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของบริษัทการบินไทยฯ ส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีทุกสาขาที่เกี่ยวข้องกับการบินพาณิชย์ของโลก และมีความมุ่งมั่นในการดำเนินธุรกิจการบินที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในขณะที่บริษัทการบินไทยฯ ยังมีบทบาทสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม

ประเพณี และเอกลักษณ์ของประเทศไทยสู่สายตาชาวโลกอย่างต่อเนื่อง ภายใต้การเปลี่ยนแปลงนโยบายการดำเนินธุรกิจที่สำคัญ ในขณะนั้นเป็นต้นมา

ในปัจจุบันองค์กรแห่งนี้ยังไม่มีผู้ใดที่จะริเริ่มรวบรวมหลักฐานเชิงวัตถุทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าต่อการส่งเสริมภาพลักษณ์แห่งความสำเร็จของบริษัทในอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายต่อมูลค่าทรัพย์สินเหล่านั้นที่เป็นนวัตกรรมด้านวิศวกรรมการบิน ภาพถ่ายเก่าเล่าเรื่องราวและเหตุการณ์ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายงาน หรือแม้แต่ภาชนะเครื่องใช้ที่เคยนำมารับรองบุคคลสำคัญในโอกาสพิเศษ ฯลฯ บ้างก็ถูกละเลยไม่มีผู้ใดใส่ใจที่จะดำเนินการรวบรวมจัดเก็บเป็นกิจลักษณะหรือจัดวางแสดง อย่างเหมาะสม บ้างก็ถูกนำไปเปิดประมูลเสนอขายเพื่อเป็นสินค้าอุตสาหกรรมเชิงพาณิชย์แก่บริษัทต่าง ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่า ถ้าองค์กรหรือหน่วยงานเกี่ยวข้องสามารถบอกเรื่องราวที่มีคุณค่ามากมายมหาศาล จากวัสดุอุปกรณ์เหล่านั้น ย่อมไม่มีใครกล้าปฏิเสธว่า สิ่งเหล่านี้ คือ แบบอย่างการใช้ชีวิตของกลุ่มคนเหล่านั้น นำมาซึ่งวิธีการจัดระบบของ “วัฒนธรรมองค์กร” และ “ทรัพยากรมนุษย์” โดยจัดสภาพแวดล้อมให้เกื้อกูลแก่การเรียนรู้ในลักษณะของพิพิธภัณฑ์เฉพาะทางสำหรับศึกษาค้นคว้าด้านการบินและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาขององค์กร โครงสร้างการบริหาร ชีวิตประวัติบุคคล ภาพเก่าที่ทรงคุณค่าต่อสังคมไทย วัฒนธรรมและประเพณีไทยที่ผสมภูมิปัญญาแนวการสร้างผลิตภัณฑ์การบริการบนอากาศยานและภาคพื้นรวมถึงด้านศิลปะและเทคโนโลยี ที่ได้พัฒนาขึ้นจากองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาวิศวกรรมการบิน โดยที่แนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมการบินสากล ส่งผลต่อการปรับกระบวนการทัศน์และปรัชญาในการดำเนินธุรกิจสายการบินแห่งชาติไทยอย่างน่าสนใจ

ผู้วิจัยจึงมีความเชื่อว่า คุณประโยชน์ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและแหล่งการเรียนรู้ ตามอัธยาศัยแห่งใหม่ของสังคมไทยในรูปแบบของการจัดการความรู้ในพิพิธภัณฑ์ที่ผู้เข้าชมทั่วไปจะได้รับความรู้ควบคู่ไปกับการพักผ่อนหย่อนใจ การกระตุ้นจินตนาการทางวิชาชีพ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการบิน และความตระหนักห่วงแหนในมรดกทางการบินพาณิชย์ของชาติไทย ถือได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ตามสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี (จิระ หงส์ดารมภ์, 2533; สุมาลี สังข์ศรี, 2548 และ Ambrose & Paine, 2012) ซึ่งอาจมีความแตกต่างในรายละเอียดแต่ละประเทศ และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้บทบาทของ บริษัทการบินไทยฯ ในฐานะองค์กรรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งของประเทศไทย จำเป็นต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของแหล่งการเรียนรู้ภายในองค์กรให้มีความทันสมัย และจัดการแหล่งการเรียนรู้ร่วมกับ องค์กรเครือข่ายทางสังคมที่มีทีมผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อดำเนินการให้บริการสู่เป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง โดยมีหน่วยงานเอกเทศทำหน้าที่ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการและวิเคราะห์โครงการ เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินการต่อไป

ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น บริษัทการบินไทยฯ จำต้องทำหน้าที่สนับสนุนสังคมให้ได้ใช้ประโยชน์จากพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทยอย่างสูงสุด จึงจำเป็นต้องนำกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจมาใช้ในการดึงดูดการเข้าชม ด้วยการนำเสนอบริการที่แตกต่างจากคู่แข่งอื่น และจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรจะต้องมีกระบวนการประเมิน

ความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายก่อนที่จะดำเนินการจัดตั้ง เพื่อให้เข้าถึงแก่นความต้องการของผู้ใช้บริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก โดยเฉพาะความต้องการที่มาจาก ความแตกต่างด้านพฤติกรรม รูปแบบการดำเนินชีวิต และชีวิตการทำงาน (ธนีนาฏ ณ สุนทร, 2545) ควรจะต้องเน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและฝ่ายงานในองค์กรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กับโครงการจัดตั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจาก สหสาขาวิชา สหอาชีพ และสหสถาบัน กอปรกับการใช้งบประมาณที่มีมูลค่าสูง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและสาธารณะ

การศึกษารูปแบบการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย เป็นการเสนอแนวทางการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ที่ช่วยส่งเสริมความรู้ในศาสตร์เฉพาะและมีมิติการบริหารองค์กรทางวิชาชีพการบินที่มีเอกลักษณ์เด่นชัด และสร้างความเพลิดเพลินแก่ผู้เข้าชมอย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้ หากการเพิกเฉยต่อการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ รวบรวมอนุรักษ์ และจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าของบริษัทการบินไทยฯ จะเป็นที่น่าเสียดายโอกาสสำหรับผู้เรียนรู้ทุกกลุ่มเป้าหมายในประเทศไทย เนื่องจากบริษัทการบินไทยฯ เป็นองค์กรที่มีศักยภาพและประสบการณ์ด้านธุรกิจการบริการขนส่งทางอากาศยานและภาคพื้นกว่า 55 ปี ควรที่จะเผยแพร่องค์ความรู้ด้านอุตสาหกรรมการบินดังกล่าวให้แก่นักศึกษา นักวิชาการ ประชาชน และองค์กรสายการบินพาณิชย์อื่น ๆ รวมทั้งเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์สายการบินแห่งชาติซึ่งมีความหลากหลายในงานบริการมาสร้างสรรค์เก็บไว้ในรูปแบบของการจัดแสดงนิทรรศการที่สามารถ จับต้องได้ งานวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาและบริษัทการบินที่สนใจเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ในปัจจุบันและการลงมือปฏิบัติในภาคสนามวิจัยกรณีศึกษา
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของบุคลากรบริษัทการบินไทยฯ ที่มีความคาดหวังต่อโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของกลุ่มผู้บริหารบริษัทการบินไทยฯ ที่มีความคาดหวังต่อโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย
4. เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ชำนาญเฉพาะทางเกี่ยวกับความเหมาะสมของเนื้อหาและความเป็นไปได้ของโครงการ
5. เพื่อวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเชิงทดสอบในความสมบูรณ์ของรายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบโครงการ

วิธีดำเนินการ

ระยะที่ 1 สํารวจข้อมูลสารสนเทศและกำหนดพื้นที่ศึกษา

ก. แหล่งข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ประชากร เป็นกลุ่มสารสนเทศข้อมูลที่หลากหลาย และมีแบบแผนร่วมกัน บนฐานคติเชิงสาระที่จำเป็นและพอเพียง (Maximum Variation and Patterns)

เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าค่าความจริงอันหลากหลาย (Truth Value) และตรวจสอบมิติเชิงกระบวนการที่นำไปสู่การขยายมุมมองที่กว้างขึ้น (Mixed Purposeful Data Base) กลุ่มตัวอย่าง เลือกตัวอย่างศึกษาแบบให้หลากหลายมากที่สุด แบบไม่อิงความเป็นตัวแทน (Non-random Sampling) ประกอบด้วย 1. เอกสารองค์กรฯ (55 ฉบับ) 2. ตำราวิชาการ (25 ฉบับ) 3. สื่อสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ (27 ฉบับ) 4. ผลงานวิจัยเกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑสถาน ได้แก่ การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการจัดตั้ง (5 ฉบับ) รูปแบบการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถาน (10 ฉบับ) และการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถาน (26 ฉบับ) เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย คือ แบบฟอร์มการสำรวจข้อมูลสารสนเทศ แล้ววิเคราะห์สรุปประเด็นสำคัญลงในแบบฟอร์มดังกล่าว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ และสร้างข้อสรุป วิเคราะห์และสังเคราะห์จนได้เป็นบทสรุปกรอบทิศทางการวิจัยสู่โจทย์อื่น ๆ โดยลำดับ (Conceptual Frame) จึงนำกรอบแนวคิดเบื้องต้นดังกล่าวที่ตกผลึกจากการปริทรรศน์วรรณกรรมไปเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบเชิงปริมาณในแบบแผนการวิจัยเชิงสำรวจและเดลฟายเทคนิค เพื่อสืบค้นเงื่อนไข ทิศนะ และการยอมรับ “ต้นแบบชิ้นงานโครงการจัดตั้งฯ”

2. การกำหนดพื้นที่ศึกษา (Specific Area Identification on Field Study) ประชากร เป็น (อาคาร) สำนักงานพื้นที่อันเป็นทรัพย์สินของราชการการบินไทยฯ กลุ่มตัวอย่าง เลือกตัวอย่างศึกษาแบบยึดจุดมุ่งหมายของการวิจัยเป็นหลัก (Purposeful Sampling) โดยที่ผู้วิจัยจะต้องมีข้อมูล เชิงประสบการณ์กับพื้นที่ศึกษาอยู่บ้างและมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ ในเรื่องที่ศึกษาวิจัย เพื่อคัดกรองกลุ่มตัวอย่างเฉพาะที่มีความเหมาะสมที่สุดสำหรับคำตอบ แนวคิด จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษาในพื้นที่กรณีศึกษา (วรรณิ แกมเกตุ, 2551) จำนวน 3 แห่ง คือ อาคารสำนักงานใหญ่ฯ (เขตจตุจักร) ศูนย์ฝึกอบรม (เขตหลักสี่) และอาคารศูนย์ปฏิบัติการราชการการบินไทยฯ (เขตบางพลี) โดยมีเงื่อนไข 3 ประการ คือ 1. เป็นอาคารสำนักงานที่มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน 2. เป็นสภาพแวดล้อมที่สื่อความหมายเชิงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในองค์กรและบุคคลภายนอก และ 3. เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ทรงคุณค่าสำหรับบุคลากรราชการการบินไทยฯ ลูกค้า และประชาชนทั่วไป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1. แบบสำรวจข้อมูลแหล่งทรัพยากรวัฒนธรรม 2. แบบประเด็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในองค์กร (โครงสร้าง/คำถามปลายเปิด) และ 3. แบบประเด็นการสัมภาษณ์กลุ่มแบบไม่เป็นทางการ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา และข้อมูลแหล่งทรัพยากรวัฒนธรรมด้วยวิธีวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการจัดการ (SWOT Analysis) โดยนำผลการศึกษาภาคสนามแต่ละแห่งมาเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ สร้างข้อสรุปผลการวิจัยภาคสนาม แต่ละแห่ง และกำหนดพื้นที่กรณีศึกษาในท้ายสุด

3. ผู้ชำนาญเฉพาะทาง (Target Specialists) ประชากร เป็นผู้ชำนาญเฉพาะทางเกี่ยวกับภารกิจการงานพิพิธภัณฑสถาน กลุ่มตัวอย่าง เลือกการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) คือ ภัณฑารักษ์ชำนาญการ (5 คน) และผู้บริหารพิพิธภัณฑสถาน (5 คน) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1. แบบประเด็นการสัมภาษณ์ภัณฑารักษ์ชำนาญการ (โครงสร้าง/คำถามปลายเปิด) และ 2. แบบประเด็นการสัมภาษณ์บุคคลในระดับผู้บริหารพิพิธภัณฑสถาน (โครงสร้าง/คำถามปลายเปิด) แล้ววิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา โดยการนำเสนอร่างต้นแบบฯ ที่ได้จากบทสัมภาษณ์มาเรียบเรียง อย่างเป็นระบบ (โครงสร้างองค์กร

การบริหารจัดการ การบริหารการตลาด และกลยุทธ์การจัดการ ดำเนินโครงการ) เพื่อนำไปใช้ประกอบในการพิจารณาร่วมกับขั้นตอนเดลฟายเทคนิค (วัตถุประสงค์วิจัย ข้อที่ 4/ระยะที่ 3) และจัดทำบทสรุปเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ระยะที่ 2 สํารวจความคิดเห็นและประเมินความต้องการของกลุ่มประชากรเป้าหมาย

ก. แหล่งข้อมูลเชิงปริมาณ

ประชากรเป้าหมายกับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้รับบริการ – ประชากรที่ให้ข้อมูลด้านความคิดเห็นและความต้องการของบุคลากรบริษัทการบินไทยฯ ที่มีความคาดหวังต่อโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย ประกอบด้วย บุคลากรประจำการในฝ่ายการบริการบนอากาศยานและภาคพื้นของ บริษัทการบินไทยฯ จำนวน 400 คน (Purposive Sampling)

กลุ่มที่ 2 ผู้ให้บริการ – ประชากรที่ให้ข้อมูลด้านความคิดเห็นและความต้องการของกลุ่มผู้บริหารบริษัทการบินไทยฯ ที่มีความคาดหวังต่อโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย ประกอบด้วย ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในระดับหัวหน้าหน่วยงานในสายงานบริการบนอากาศยานและภาคพื้น จำนวน 45 คน (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ประเภท คือ 1. เครื่องมือที่เป็นผลกระทบ (แบบสอบถามสำหรับผู้รับบริการ 400 ชุด และแบบสอบถามสำหรับผู้ให้บริการ 50 ชุด) และ 2. เครื่องมือทางสถิติ (ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่ามัธยฐาน (Median))

วิธีการสร้างและควบคุมคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่เป็นผลกระทบ (แบบสอบถาม) โดยยึดหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเชิงสำรวจที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่มีความคาดหวังต่อโครงการจัดตั้งหรือการศึกษาตัวแปรเชิงคุณลักษณะเป็นหลัก กำหนดประเด็นคำถาม ที่ครอบคลุมสาระสำคัญ สร้างแบบประเด็นคำถามที่มีความเป็นปรนัยของเครื่องมือ เกณฑ์ และการแปลความหมาย (โครงสร้าง/ปลายเปิด) ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงเชิงเนื้อหาในแบบสอบถาม โดยอาศัยดุลพินิจของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน แล้วนำผลการตรวจสอบความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิมาคำนวณหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาและจุดประสงค์ตามหลักการ (Item Objective Congruence: IOC) ทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือวิจัยที่พัฒนาขึ้น (Reliability) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติเดียวกันกับประชากรเป้าหมาย จำนวน 30 คน (ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือ α - coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (1970: 161) ด้วยชุดโปรแกรมวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป เพื่อสังคมศาสตร์ (SPSS) นำผลข้อมูลการทดสอบความเที่ยงของแบบสอบถาม (Try out) ไปขอคำแนะนำ จากอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งก่อนนำไปปฏิบัติใช้จริง

2. เครื่องมือทางสถิติ โดยประยุกต์หลักการทางสถิติ ได้แก่ 1. ร้อยละ (Percentage) 2. ค่าเฉลี่ย (Mean) 3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ 4. ค่ามัธยฐาน (Median)

การเก็บรวบรวมข้อมูล มี 5 ขั้นตอน คือ 1. จัดทำหนังสือในนามของมหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2. ประสานงานกับหน่วยงาน เพื่อแจ้งความประสงค์ในการเก็บข้อมูล 3. ดำเนินการส่งเอกสาร 4. กำหนดวันรับเอกสาร และ 5. จัดเตรียมข้อมูลสู่กระบวนการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล มี 2 ขั้นตอน คือ 1. การจัดกระทำ นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา คัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ จากนั้นนำแบบสอบถามทุกชุดมาตรวจให้คะแนนตามที่ได้กำหนดไว้ และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และ 2. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ชุดโปรแกรมวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูปเพื่อสังคมศาสตร์ นำเสนอตารางผลข้อมูลการวิจัยระยะที่ 2 และบรรยายผลวิจัยแบบพรรณนาความประกอบกัน

ระยะที่ 3 ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการและวิเคราะห์โครงการ

ประชากรเป้าหมายกับกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรในการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง และที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ช่วยพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม จำนวนทั้งสิ้น 15 คน ได้แก่ ภัณฑารักษ์ชำนาญการ (5) นักการศึกษานอกระบบโรงเรียน (5) และบุคลากรชำนาญการพิเศษ (5) ทั้งนี้เกณฑ์ในการเลือกผู้ชำนาญเฉพาะทางในระยะที่ 3 ประกอบด้วย 1. ปฏิญญาตรีขึ้นไป 2. ประสบการณ์ในศาสตร์เฉพาะ 10 ปี ขึ้นไป 3. ประวัติและผลงานเป็นที่ยอมรับ และ 4. ผู้ที่มีคุณสมบัติ เจื้อนไข หรือความชำนาญพิเศษ โดยตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ หรือเป็นบุคคลที่หน่วยตัวอย่างที่มาก่อนได้ทราบทามด้วยวาจาให้กับผู้วิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ภัณฑารักษ์ชำนาญการ (Museum Professionals) เป็นผู้ที่มีรับผิดชอบหน้าที่ในการจัดหา จัดหมวดหมู่ และจัดแสดงวัตถุในที่จัดแสดง และมีความชำนาญในการดูแล ซ่อมแซม วางแผนจัดการและแผนการให้บริการ รวมถึงในการประเมินราคาของศิลปวัตถุ จำนวน 5 คน (Professional Level)

กลุ่มที่ 2 นักการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-formal Educators) เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย ในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552 – 2561) ตามที่รัฐบาลมุ่งหวังให้ภารกิจของนักการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้พัฒนากลไกในการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งมีหน่วยงานเกี่ยวข้องและภาคีเครือข่ายเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนและร่วมกิจกรรม โดยมีเป้าหมายให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ จำนวน 5 คน (Professional Level)

กลุ่มที่ 3 บุคลากรชำนาญการพิเศษ (Certified Staffing Industry Professionals) เป็นผู้ที่มีตำแหน่งบริหารหรือเคยเป็นผู้บริหารที่มีประสบการณ์ระดับสูงในการดูแลด้านการบริหารจัดการความรู้ในบริษัท การบินไทยฯ ทั้งในส่วนแผนกการบริการบนอากาศยานและการบริการภาคพื้น จำนวน 5 คน (Senior Professional Level)

วิธีการสร้างและควบคุมคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย

รอบที่ 1 วิธีการสร้างเช่นเดียวกับแบบสอบถามชุดแรกที่ใช้ในการวิจัยของระยะที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดและเป็นแบบประเด็นคำถามกว้าง ๆ ครอบคลุมปัญหาที่จะศึกษา และผ่านกระบวนการวัดค่าความตรงของเครื่องมือ

รอบที่ 2 เรียบเรียงข้อกระทงคำถามใหม่ โดยประยุกต์จากแนวคำตอบที่วิเคราะห์ในรอบที่ 1 สร้างเป็นแบบสอบถามปลายปิด (มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ)

รอบที่ 3 เรียบเรียงข้อกระทงคำถามใหม่อีกครั้ง โดยตรวจผลค่าคำตอบของการวิเคราะห์หาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์แคบ - กว้าง และบรรจุเฉพาะข้อกระทงคำถามที่มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์แคบของรอบที่ 2 เสนอคำถามเดียวกัน โดยเพิ่มตำแหน่งของค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และเครื่องหมายแสดงตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางท่านนั้นได้ตอบ เพื่อให้ท่านได้ยืนยันคำตอบ/ปรับเปลี่ยนมุมมองอย่างอิสระ

รอบที่ 4 ยุติกระบวนการเดลฟายเทคนิค (ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์แคบ) ถ้าผลการวิเคราะห์ได้เสนอให้เห็นในมติความสอดคล้องในตัวแปรที่ศึกษา ระหว่างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง (ข้อมูลย้อนกลับที่อิงด้วยค่าสถิติประกอบข้อมูลในรอบที่ 3)

การเก็บรวบรวมข้อมูล มี 7 ขั้นตอน คือ 1. จัดทำหนังสือในนามของมหาวิทยาลัยศิลปากร 2. ดำเนินการส่งเอกสารทางไปรษณีย์/ผู้วิจัยจัดส่งด้วยตนเอง (รอบที่ 1 - 4) 3. กำหนดวันรับเอกสาร 4. จัดเตรียมข้อมูลสู่กระบวนการวิเคราะห์ตามเดลฟายเทคนิค (รอบที่ 1 - 4) 5. สรุปผลการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ 6. ทำการรกร่าง (ต้นแบบ) โครงการ ที่เป็นข้อสรุปในขั้นตอนเดลฟายเทคนิค และ 7. นำ (ต้นแบบ) โครงการที่ถูกร่างขึ้น ไปขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์ข้อมูล มี 4 รอบ คือ **รอบที่ 1** ผู้วิจัยนำผลของข้อมูลความคิดเห็นที่ได้รับกลับมาจำนวน 15 ฉบับ นำมาจัดกระทำโดยสังเคราะห์ตัวแปรที่มุ่งวัดอย่างรอบคอบ ตัดทอนข้อมูลที่ซ้ำซ้อนออกไป เรียบเรียงแบบประเด็นศึกษาขึ้นใหม่ เพื่อสร้างเป็นข้อกระทงคำถามในการสำรวจความคิดเห็นในรอบที่ 2 **รอบที่ 2** ผู้วิจัยนำผลของข้อมูลความคิดเห็นในรอบที่ 1 ที่ได้รับกลับมา จำนวน 15 ฉบับ นำมาจัดกระทำโดยเครื่องมือทางสถิติวิเคราะห์ คำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (Interquartile Range) ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดพิสัยวิเคราะห์ผลคำตอบแต่ละข้อจากค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ โดยเทียบความหมายดังที่ผู้วิจัยได้ระบุไว้ในบทที่ 3 หรือ อธิบายได้ว่า “ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์แคบ ถือว่าผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางมีความเห็นสอดคล้องกัน และผู้วิจัยสามารถสรุปได้ทันทีในรอบที่ 2” หรือ อีกนัยหนึ่งว่า “ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์กว้าง (ค่ามาก) ถือว่า ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางมีความเห็นแตกต่างกัน และผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบเพิ่มเติมด้วยข้อกระทงคำถามเดียวกัน บรรจุไว้ในแบบสอบถามรอบที่ 3” **รอบที่ 3** ผู้วิจัยนำผลของข้อมูลความคิดเห็นในรอบที่ 2 ที่ได้รับกลับมา จำนวน 15 ฉบับ นำมาจัดกระทำโดยเครื่องมือทางสถิติวิเคราะห์ คำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ถ้าหากว่า ผู้วิจัยได้ข้อมูลเพียงพอที่อาจสรุปผลวิจัย ในรอบที่ 2 ในทางตรงกันข้ามหากพบว่า ผลข้อมูลความคิดเห็นที่แสดงว่าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์กว้าง จะต้องเก็บข้อมูลเป็นรอบที่ 3 โดยมีข้อกระทงคำถามเดิมบรรจุไว้ในแบบสอบถามรอบนี้ พร้อมทั้งเพิ่มตำแหน่งของค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และเครื่องหมายแสดงตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้ตอบไว้ในรอบที่ 2 เพื่อสื่อสารให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางทราบว่า “ยืนยัน หรือ เปลี่ยน” ความคิดเห็นต่อประเด็นคำถามนั้น ๆ หรือไม่ ประกอบเหตุผลของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางอย่างอิสระอีกครั้ง และ **รอบที่ 4** ผู้วิจัยนำผลของข้อมูลความคิดเห็นในรอบที่ 3 ที่ได้รับกลับมา จำนวน 15 ฉบับ นำมาจัดกระทำโดยเครื่องมือทางสถิติวิเคราะห์ คำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และ ค่าพิสัย

ระหว่าง ควอไทล์ (Interquartile Range) ถ้าหากว่า ผู้วิจัยได้ข้อมูลเพียงพอก็อาจสรุปผลวิจัยในรอบที่ 3 พร้อมทั้งเพิ่มตำแหน่งของค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และเครื่องหมายแสดงตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้ตอบไว้ในรอบที่ 3 เพื่อสื่อสารให้ทราบว่า “ในแต่ละรอบ ความคิดเห็นต่อประเด็นคำถามนั้น ๆ ประกอบเหตุผลของผู้ตอบแต่ละรายอย่างอิสระอย่างไรบ้าง” โดยทั่วไปเทคนิคเดลฟายจะได้ข้อสรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถามรอบที่ 3 และหากดำเนินการวิจัยรอบที่ 4 อาจจะได้ข้อสรุปใกล้เคียงกับรอบที่ 3 (Jensen, 1996)

เกณฑ์แสดงระดับคะแนนช่วงความคิดเห็นและเกณฑ์การพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

การตัดสินใจเพื่อสรุปข้อคิดเห็นสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดต่าง ๆ ของผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์เกี่ยวข้องเป็นเกณฑ์นั้นจะถือว่า ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ได้ จะต้องมีความเหมาะสมเท่ากับหรือไม่ต่ำกว่า 3.50 (มีความเหมาะสมสำหรับใช้เป็นเกณฑ์และเป็นได้ในระดับมากขึ้นไป) และมีค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์เท่ากับหรือไม่เกิน 1.5 บนสเกล 5 (เชษฐา เทียมเพชร, 2534 อ้างถึงใน ชัชพล บุญเติม, 2543: 10) โดยมีผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จำนวน 9 คน จากนั้นใช้เทคนิคคัดเลือกแบบลูกโซ่ โดยขอให้ผู้เชี่ยวชาญพิเศษเหล่านั้น ได้เสนอรายชื่อผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์เกี่ยวข้องเพิ่มเติมต่อเนื่องกันจนครบ 17 คน จึงถือว่าตัวแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมีความน่าเชื่อถือและถูกต้องตามวิธีวิทยาการวิจัยในกระบวนการของเดลฟายเทคนิค (อมรรัตน์ ภิญญอนันตพงษ์, 2546: 59)

ระยะที่ 4 วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเชิงทดสอบ

ประชากรเป้าหมายกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการและนักปฏิบัติการที่เป็นตัวแทนที่ดีต่อรูปแบบฯ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 5 คน ได้แก่ ภัณฑารักษ์ชำนาญการพิเศษ (2) นักการศึกษานอกระบบโรงเรียน (2) และบุคลากรชำนาญการ (1) เกณฑ์ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ชำนาญเฉพาะทางในระยะที่ 4 คือ 1. ปริญญาโทขึ้นไป 2. ประสบการณ์ในศาสตร์เฉพาะ 20 ปี ขึ้นไป 3. ประวัติและผลงานเป็นที่ยอมรับ และ 4. ผู้ที่มีคุณสมบัติ เจื้อนไข หรือ ความชำนาญพิเศษ โดยตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนด

วิธีการสร้างและควบคุมคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.แบบฟอร์มการสัมภาษณ์ที่เป็นมาตรฐาน เพื่อใช้ประเมินรูปแบบการดำเนินงานโครงการฯ โดยใช้ชุดพินิจของผู้ทรงคุณวุฒิ (Open - ended Items/Structured or Standardized Interview Schedule) มี 5 ขั้นตอน คือ 1. กำหนดโครงสร้างองค์ประกอบและรายการคำถามไว้ล่วงหน้า แต่อาจปรับเปลี่ยนคำพูดได้บ้างตามความเหมาะสม ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ (1) คำชี้แจง (2) ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีดำเนินการศึกษาโครงการ และ (3) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 2. บรรจุตัวแปรศึกษาในแต่ละข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์กับกรอบความคิดเชิงทฤษฎี 3. เรียบเรียงรูปแบบของคำถาม ด้วยภาษาที่ถูกต้องและชัดเจน 4. นำแบบสัมภาษณ์

เจาะลึก (In - depth or Intensive Interview Schedule) ไปขอรับคำปรึกษาจากคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ และ 5. ปรับปรุงและแก้ไข ก่อนนำไปปฏิบัติใช้จริง

2.แบบฟอร์มการประเมินคุณภาพที่เป็นข้อคำถามสเกลที่มุ่งวัดระดับคะแนนของความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการฯ โดยใช้ดุลพินิจของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในทฤษฎีพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของทฤษฎีที่นำมาใช้นิยามโครงสร้างองค์ประกอบของคุณลักษณะที่มุ่งวัด และรับรอง “ร่างต้นแบบ” (5 Scale Items/Evaluation Form for the Construct Validity) โดยนำรายการคำถามไปขอรับคำปรึกษาจากที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถาม (Item Content Validity) ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ (1) คำชี้แจง (2) ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ทรงคุณวุฒิ (3) ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างองค์ประกอบของ “ร่าง ต้นแบบ” และ (4) ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล มี 3 ขั้นตอน คือ 1. การจัดเตรียมความพร้อมในการสัมภาษณ์ 2. การดำเนินการสัมภาษณ์ และ 3. การสรุปผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล มี 2 วิธีการ คือ 1. แบบฟอร์มการสัมภาษณ์ที่เป็นมาตรฐาน ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา และ 2. แบบฟอร์มการประเมินคุณภาพ ใช้ชุดโปรแกรมวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป เพื่อสังคมศาสตร์ (SPSS) จากนั้นนำผลประมวลผลข้อมูลเชิงทดสอบที่ได้นำมาบรรยายความสรุปให้ชัดเจน

ระยะที่ 5 สร้าง (ต้นแบบ) โครงการฯ และเสนอผลการวิจัย เป็นการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศและข้อมูลเชิงประจักษ์จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 - 4 สู่ข้อสรุปเชิงตัวแปรศึกษา เพื่อนำไปผ่าน การรับรองคุณภาพต้นแบบฯ เป็นครั้งสุดท้าย ทั้งนี้ วิธีการดำเนินงาน มี 5 ขั้นตอน คือ 1. บริหารศรัทธาธรรมเกี่ยวกับ “การพัฒนาคู่มือการดำเนินงานโครงการ” 2. พัฒนาร่างคู่มือ “คู่มือการดำเนินงานโครงการการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย” 3. นำร่างคู่มือฯ ไปขอรับคำปรึกษาและข้อเสนอแนะจากที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 4. ปรับปรุงและแก้ไขจุดบกพร่อง โดยใช้ดุลพินิจของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม (ระยะที่ 4) และ 5. เสนอรายงานวิจัย

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1: สํารวจข้อมูลสารสนเทศและกำหนดพื้นที่ศึกษา

1.ผลการสังเคราะห์ตัวแปรศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ (Documentary Research) พบว่า สารสนเทศที่สังเคราะห์ได้สามารถพัฒนาเป็นกรอบความคิดการวิจัยและระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) การกำหนดปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ 2) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้อง จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ การจัดการพิพิธภัณฑ์ การบริหารจัดการ การบริหารการตลาด การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ การวิจัยแบบเดลฟายเทคนิค และการพัฒนารูปแบบ 3) ขอบเขตของตัวแปรศึกษา 4) ข้อตกลงเบื้องต้น 5) นิยามศัพท์เฉพาะ และ 6) การออกแบบแผนการวิจัยแบบผสมวิธี

2.ผลการปฏิบัติในภาคสนามวิจัยกรณีพื้นที่ศึกษา 3 แห่ง ทำให้ค้นพบข้อมูลเชิงคุณภาพจากแหล่งประชากรและผลวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการจัดการในแต่ละพื้นที่ (Fieldworks) พบว่าศูนย์ฝึกอบรมพนักงานการบินไทย (เขตหลักสี่) มีความเหมาะสมต่อการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทยมากที่สุด โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็ง คือ ศูนย์แห่งนี้พื้นที่ใช้ประโยชน์ในการจัดอบรมบุคลากรทั้งในและต่างประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 มีโครงสร้างของอาคารทันสมัยที่เดินเข้าสู่อาคารได้ทั้งสองฝั่ง ระบบการ

ควบคุมดูแลอาคารมีความปลอดภัยสูง มีระบบขนส่งมวลชนบริการ 24 ชั่วโมง เป็นสถานที่ซึ่งประชาชนในพื้นที่เขตตอนเมืองและปริมณฑลรู้จักกันดี มีพิพิธภัณฑ์ของหน่วยงานรัฐและเอกชนในพื้นที่ใกล้เคียงหลายแห่ง เป็นแหล่งโครงการ/องค์กรของหน่วยงานรัฐบาลสำคัญในพื้นที่ใกล้เคียง มีสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหลายแห่ง มีศูนย์การค้าขนาดใหญ่ที่ทันสมัยหลายแห่ง และมีพื้นที่พอเพียงต่อการพัฒนาเป็นโครงการศึกษาการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การบินไทย จุดอ่อน คือ การเพิ่มหน่วยงานในพื้นที่ แบบเกินความจำเป็นจนเกิดปัญหาการบริหารจัดการตารางเวลาของหน่วยงานสำคัญที่เอื้ออำนวย ความสะดวกในการเข้าเยี่ยมชมของบุคคลภายนอก การจัดการพื้นที่สาธารณะของบุคคลภายนอกที่มาติดต่อ การออกแบบและตกแต่งภายในอาคาร A และ B ห้องสุขาและห้องอาหารที่ไม่ทันสมัย และการปรับปรุง ภูมิทัศน์โดยรอบที่ขาดเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ความเป็นสายการบินแห่งชาติ นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมภายนอก โอกาส คือ ศูนย์ฝึกอบรมแห่งนี้สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีความสำคัญต่อสังคม ที่มีการบูรณาการศาสตร์การบินและอุตสาหกรรมบริการ (ธุรกิจการบิน) อยู่ในเขตพื้นที่ตอนเมือง ที่นักท่องเที่ยวจะมาเที่ยวชมสะดวก เป็นเส้นทางที่มีระบบขนส่งมวลชนและการคมนาคมในอนาคต ที่มีเครือข่ายการเดินทางทั้งในเมืองและปริมณฑลไว้บริการแก่ประชาชนได้ทั่วถึง และยังเป็น 1 ใน 50เขตการปกครองที่มีพื้นที่ชุมชนสามารถรองรับการขยายตัวของเมืองทางทิศตะวันออก (ตอนเหนือ) ของกรุงเทพฯ มีโรงเรียนและสถานศึกษาหลายแห่งในพื้นที่เขตตอนเมืองและหลักสี่ ซึ่งการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทยจะมีส่วนสนับสนุนงานบริการความรู้ด้านทักษะสัมพันธ์ในระดับสากล นอกจากนี้ ความเชื่อถือต่อองค์กรทำให้มีโอกาสได้รับความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ในอนาคต และท้ายสุดอุปสรรค คือ ประชาชนในพื้นที่ยังคงขาดความสนใจกระตือรือร้นที่จะมารับบริการทางการศึกษาจากองค์กรธุรกิจการบินในพื้นที่ ระบบขนส่งมวลชนและการคมนาคมยังไม่แล้วเสร็จตามโครงการของภาครัฐที่สนับสนุน ในขณะที่องค์กรเอกชนและสถานศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงมีการลงทุนโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ที่มีความแตกต่างหลากหลาย

3.ผลการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการเฉพาะทางอย่างไม่เป็นทางการ พบว่า ภาพรวมในการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์จะต้องพิจารณา มี 6 ด้าน คือ 1. การจัดตั้งแสดงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของพื้นที่และมีมาตรฐานสากล 2. สิ่งของที่จัดแสดง เป็นเครื่องใช้สอยของท้องถิ่นหรือองค์กร ตลอดจนโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ 3. วิธีการจัดแสดง อาจจะเป็นอาคารที่มีพื้นที่พอเพียงต่อการจัดแสดงนิทรรศการถาวรและชั่วคราว โดยมีการแบ่งเป็นสัดส่วนและเน้น การจัดการความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่จัดแสดง 4. การบริหารจัดการ ขึ้นอยู่กับโครงสร้างองค์กร การกระจายงานตามภาระหน้าที่และตำแหน่ง 5. การเงินและงบประมาณ อาจได้รับการจัดสรรจากองค์กรสำคัญ เช่น กระทรวงวัฒนธรรม หรือหน่วยงานบางแห่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และงบประมาณจากจังหวัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะองค์กรทางสังคมที่ให้ความช่วยเหลือ และ 6. การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอาคารและสถานที่ซึ่งมีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินที่เป็นสมบัติขององค์กรที่จัดแสดงทั้งที่เป็นโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ ตลอดจนอุปกรณ์เครื่องใช้สอยต่าง ๆ ที่มีคุณค่าทางจิตใจ

ระยะที่ 2: สรุปรวความคิดเห็นและประเมินความต้องการของกลุ่มประชากรเป้าหมาย

1. บุคลากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 75.3 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี ร้อยละ 58 มีวุฒิการศึกษาสูงสุด คือ ปริญญาตรี ร้อยละ 94.6 เป็นบุคลากรบนเที่ยวบิน (กัปตันและลูกเรือ) ร้อยละ 67.3 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในวิชาชีพในบริษัท ระหว่าง 11 - 15 ปี ร้อยละ 66.3 นอกจากนี้ บุคลากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 64.7 มีประสบการณ์ในการเยี่ยมชม และมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องพิพิธภัณฑ์สถานมาบ้าง ร้อยละ 57.1

2. ผลสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อร่างบทนำ/ข้อเสนอโครงการ เพื่อการวางแผนโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย พบว่า **1. หลักการและเหตุผล:** พิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทยเป็นฐานข้อมูลสำหรับศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เรื่องราวที่สามารถสื่อถึงกิจกรรมทั่วไปที่มีคุณค่าต่อการศึกษา และการสร้างความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาขององค์กร โครงสร้างการบริหาร ชีวิตประวัติบุคคล ภาพเก่าที่ทรงคุณค่าต่อสังคมไทย วัฒนธรรมและประเพณีไทยที่ผืนสาน ภูมิปัญญาแนวการสร้างผลิตภัณฑ์ การบริการอากาศยาน ศิลปะและเทคโนโลยีที่ได้พัฒนาขึ้นจากองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาวิศวกรรมการบิน **2. วัตถุประสงค์:** 1) สร้างความเพลิดเพลินและสุนทรีภาพแก่ประชาชนทั่วไป 2) สร้างความตระหนัก ห่วงแหนกรักษาภาพลักษณ์และชื่อเสียงขององค์กรการบินไทย 3) สร้างระบบการจัดเก็บ การแสดงวัตถุที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของบริษัทการบินไทยฯ และอัตลักษณ์ของบริษัทการบินไทยฯ ในฐานะเป็นองค์กรรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินธุรกิจประเภทสายการบิน 4) ส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีการออกแบบกิจกรรมเสริมที่มีความเหมาะสมต่อกลุ่มผู้รับบริการ และ 5) บริการค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการ ประเด็นความรู้ทางธุรกิจขนส่งทางอากาศ และ อาคันตุกะสัมพันธ์ทางธุรกิจการบิน (ภารกิจในฝ่ายงานบริการอากาศยาน/ภาคพื้น) **3. คุณประโยชน์ของโครงการ** พบว่า บุคลากรต้องการให้พิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทยสร้างคุณประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุด เช่น เป็นแหล่งความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการบิน (ด้านการศึกษา) เป็นศูนย์อนุรักษ์ภาพถ่ายประวัติศาสตร์ความเป็นมา กิจกรรมสำคัญทางสังคมและวัฒนธรรมทั้งในและต่างประเทศ (ด้านการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม) การส่งเสริมให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวในด้านพิพิธภัณฑ์ โดยบริษัทการบินไทยฯ นำสินค้าหัตถกรรมแปรรูปจากวิสาหกิจชุมชน และผลิตภัณฑ์ด้านการบริการบนเที่ยวบินมาจัดวางจำหน่าย (ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ) และการส่งเสริมให้ประชาชนได้รู้เพิ่มพูนความรู้ในด้านการบริหารองค์กรรัฐวิสาหกิจในระบบการค้าเสรีและการตลาดสากลทางธุรกิจการบิน (ด้านการเมืองการปกครอง) เป็นต้น **4. กลุ่มเป้าหมาย** พบว่า พิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทยควรให้บริการแก่กลุ่มลูกค้าหลัก คือ นิสิต นักศึกษา จากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และ **5. โครงการ** พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าเป็นโครงการที่น่าสนใจมาก

3. ผลสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อรูปแบบการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย ในอนาคต พบว่า **1. ด้านการดำเนินงานและการบริหารโครงการ** ประกอบด้วย ก. สถานที่และอาคารที่จะใช้ในการจัดตั้ง คือ ศูนย์ฝึกอบรมพนักงานบริษัทการบินไทย เขตหลักสี่ ข. รูปแบบอาคารพิพิธภัณฑ์ คือ อาคารที่ดัดแปลงจากอาคารเดิมที่มีอยู่ โดยมีการปรับปรุงภูมิทัศน์และปรับปรุงสภาพอาคารที่เหมาะสมสำหรับการสร้างเป็นพิพิธภัณฑ์ และ ค. สิ่งอำนวยความสะดวก 5 ประเภท คือ ระบบป้องกันอัคคีภัย ปุ่มกดลิฟท์สำหรับผู้พิการ รถเข็นสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ ห้องจัดแสดงนิทรรศการ และลานจอดรถ **2. หน่วยงานผู้รับผิดชอบ** ประกอบด้วย ก. หน่วยงานแกนนำ คือ สายกλυยุทธ์และพัฒนาธุรกิจ ข. ลักษณะการดำเนินการ คือ เป็นพิพิธภัณฑ์องค์กรหรือหน่วยงานอิสระภายใต้สังกัดหน่วยงานแกนนำของบริษัทการบินไทยฯ และมีหน่วยงานทางราชการให้การ

สนับสนุน เช่น สำนักงานบริหารและพัฒนา องค์ความรู้ (องค์การมหาชน) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ค. การแต่งตั้งบุคคลเพื่อทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการจัดตั้ง คือ ฝ่ายสื่อสารและประชาสัมพันธ์ (DD - 5P) เป็นพิพิธภัณฑสถานหรือหน่วยงานอิสระภายใต้สังกัดหน่วยงานแกนนำของบริษัท การบินไทยฯ และมีหน่วยงานทางราชการให้การสนับสนุน เช่น สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น พิพิธภัณฑสถานศึกษา การศึกษานอกระบบโรงเรียน บุคลากรบริษัทการบินไทยฯ จ. งบประมาณและรายได้ คือ 1. งบประมาณหลักจากการสนับสนุนของกรุงเทพฯ 2. ผลประโยชน์จากกองทุนต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการดำเนินงานพิพิธภัณฑสถานฯ และรายได้พิเศษ เช่น จัดกิจกรรมพิเศษ เป็นต้น 3. แหล่งที่มาจากรายได้เสริม ได้แก่ ให้เช่าสื่อวัสดุอุปกรณ์ (แผ่นซีดีรอม) จำหน่ายของที่ระลึกและเอกสารสิ่งพิมพ์ จำหน่ายบัตรเข้าชม จ. การประชาสัมพันธ์ คือ 1. ศูนย์ประชาสัมพันธ์ ชุมชน/กรุงเทพฯ 2. ผู้นำชุมชน และ 3. กรมประชาสัมพันธ์ ในส่วนกลาง เพื่อเผยแพร่ทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ ฉ. วิธีการประชาสัมพันธ์ คือ โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ จดหมายข่าว/แผ่นพับ โปสเตอร์/ป้ายประกาศ วารสาร และหนังสือเชิญ (โดยลำดับ) และ ข. การให้ความร่วมมือ คือ ช่วยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน นักเรียน นิสิต และนักศึกษา ได้มาเข้าชมพิพิธภัณฑสถานฯ

3. การออกแบบการจัดแสดงหรือสื่อแสดงภายในพิพิธภัณฑสถานฯ พบว่า ควรกำหนดเนื้อหาจัดแสดงและออกแบบการจัดแสดงโดยดำเนินการว่าจ้างเอกชนสร้างสิ่งที่จะนำมาแสดง และพัฒนากิจกรรมทางเลือก เช่น

1. นิทรรศการ
2. การฉายภาพยนตร์ สไลด์มัลติวิชชั่น วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ และ
3. การแสดง การประกวด การแข่งขัน การสาธิต เป็นต้น

ระยะที่ 3: ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการและวิเคราะห์โครงการ

ผลวิจัยเชิงคุณภาพแบบเดลฟายเทคนิค (Delphi Technique) เพื่อสำรวจและประเมินความเป็นไปได้ของโครงการและวิเคราะห์โครงการตามทัศนะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง สรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบหลักของ “ร่างต้นแบบ” จำแนกได้ 2 ส่วนหลัก ได้แก่ **ตอนที่ 1 การวางแผนโครงการจัดตั้ง** พบว่า 1) บทนำ แสดงคำมัยฐานและคำพิสัยระหว่างควอไทล์ของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเกี่ยวกับการวางแผนโครงการจัดตั้งในขั้นกำหนดร่างของ “บทนำ” ที่จะร้อยความเรียงเป็นอนุเขตที่จะสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจในการสั่งการ ซึ่งปรากฏผลข้อมูลสนับสนุนอยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุดทุกด้าน 2) วัตถุประสงค์ มี 5 ด้าน ได้แก่ (1) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยมีการออกแบบกิจกรรมเสริมที่มีความเหมาะสมต่อกลุ่มผู้รับบริการ (2) บริการค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการ (3) สร้างระบบการจัดเก็บ การแสดงวัตถุที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของบริษัทการบินไทยฯ (4) สร้างความตระหนัก ห่วงแหน รักษาภาพลักษณ์และชื่อเสียงขององค์กรการบินไทย และ (5) สร้างความเพลิดเพลินและสุนทรีภาพแก่ประชาชนทั่วไป 3) คุณประโยชน์ของโครงการ เสนอภาพรวม 4 ด้าน ได้แก่ (1) การศึกษา (2) การพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม (3) การพัฒนาเศรษฐกิจ และ (4) การเมืองการปกครอง 4) กลุ่มเป้าหมาย คือนิสิต นักศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และ **ตอนที่ 2 ร่างต้นแบบการบริหารจัดการ** พบว่า การดำเนินโครงการจัดตั้ง มี 5 ขั้นตอน คือ 1) แนวทางการดำเนินงาน (ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และนโยบายการบริหาร) 2) โครงสร้างองค์กร (แบบผสม) 3) วิธีการจำแนกส่วนหน่วยงาน (สำนักงานเลขานุการ ฝ่าย

นิทรรศการ และฝ่ายข้อมูลและเผยแพร่ผลงาน) และ 4) การบรรจุบุคลากร (หัวหน้าหน่วยงาน ภัณฑารักษ์ นักการศึกษา บุคลากรฝ่ายอุตสาหกรรมการบินและอากาศยานสัมพันธทางการบิน และฝ่ายเทคนิค)

2. การบริหารและการดำเนินงานโครงการ พบว่า นักวิชาการมีความคิดเห็นแตกต่างที่ชัดเจนในเรื่องงบประมาณและรายได้ ควรได้รับจากแหล่งเงินทุน 6 แห่ง คือ งบประมาณแผ่นดิน กระทรวงศึกษาธิการ การสนับสนุนของสปอนเซอร์ (สนับสนุนรายปี/รายกิจกรรม) ผลประโยชน์จากการจัดจำหน่ายของที่ระลึก ผลประโยชน์จากจากกองทุนต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินงานพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย และรายได้จากการจัดกิจกรรมพิเศษ

3. การออกแบบการจัดแสดงและกิจกรรมการบริการ พบว่า วิธีการที่จะสนับสนุนการจัดนิทรรศการ และสื่อแสดงภายในพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย ให้เกิดความเหมาะสม ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน แล้วแต่เนื้อหาหรือลักษณะการจัดแสดงที่เป็นไปได้ เช่น นิทรรศการ สัมมนา ประชุมวิชาการ และบรรยายวิชาการ เป็นต้น

ระยะที่ 4: วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเชิงทดสอบ

1. ผลประเมินการตรวจรับรอง “ต้นแบบ” พบว่า คำโครงการสำคัญที่สามารถเสนอในกรอบการกำหนดแผนปฏิบัติ เพื่อบรรจุไว้ในคู่มือฯ จำนวน 5 ตอน ประกอบด้วย 1) บทนำ 2) รายละเอียดการดำเนินโครงการ 3) การประยุกต์ใช้ต้นแบบโครงการ 4) รายละเอียดแผนผังพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย และ 5) ประโยชน์ของพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย โดยผ่านดุลพินิจของผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก ทุกด้าน

2. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะต่อการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมของบริษัทการบินไทยฯ ซึ่งมีฝ่ายงานหลายส่วนควรแสดงบทบาทของพลังชุมชนองค์กรที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทยให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วม สำหรับข้อเสนอโครงการควรสะท้อนองค์ประกอบความสัมพันธ์ระหว่าง โครงการ แผนงาน และแผนโดยที่หน่วยงานอิสระมีแนวทางการจัดโครงสร้าง การบริหารและการจัดการเชิงกลยุทธ์ รูปแบบการดำเนินโครงการที่เหมาะสมกับศักยภาพขององค์กร ควบคู่กับดุลพินิจการอิงแนวทางตามกระแสความต้องการ ของผู้รับบริการที่จะได้รับความพึงพอใจและได้ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิหลังขององค์กรรัฐวิสาหกิจ (ธุรกิจการบิน) อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมประเภทหนึ่งที่สื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์ของสายการบินแห่งชาติไทย ส่วนแผนประชาสัมพันธ์การจัดตั้งควรสะท้อนนวัตกรรมการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายหลัก และการให้ความร่วมมือของทุกฝ่ายงานภายในองค์กร ด้านการมีส่วนร่วมกันระหว่างแผนงานภายในองค์กรการบินไทย เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์บริบทและข้อมูลพื้นฐาน การวางแผน การออกแบบนวัตกรรมและกิจกรรม การนำไปจัดแสดง และการประเมินผล โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจากหน่วยงานเกี่ยวข้อง ร่วมกันอภิปรายและแสดง ความคิดเห็นต่าง ๆ จะส่งผลให้คนในชุมชนเกิดตระหนักและความสามัคคีในองค์กรมากยิ่งขึ้น และ พิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทยควรส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สาระของเนื้อหาและกิจกรรมจะช่วยกระตุ้นความสนใจและความถนัดของผู้เรียนที่ต่างกันไป การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การคิดได้คิดเป็น ทำเป็น และฝึกฝนเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

ระยะที่ 5: สร้าง (ต้นแบบ) โครงการฯ และเสนอผลการวิจัย

ผลสรุปการยกร่าง “โครงการและแผน” สู่ “ต้นแบบชิ้นงาน” (Prototyped Project) โดยผ่านดุลพินิจของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางและผู้ทรงคุณวุฒิจนเป็นผลสำเร็จ (ผลวิจัยระยะที่ 4 และ 5) ดังนี้

ตอนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ การวิเคราะห์ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ (องค์ประกอบเชิงโครงสร้างการจัดตั้ง) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการจัดการ (องค์การการบินไทย) การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าและ การเพิ่มคุณค่าจากกิจกรรมการตลาด

ตอนที่ 2 รายละเอียดการดำเนินโครงการ ประกอบด้วย แนวทางการดำเนินโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย งบประมาณการดำเนินการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย และวิธีการวัดผลและทดสอบผลการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย

ตอนที่ 3 การประยุกต์ใช้ต้นแบบโครงการ ประกอบด้วย เงื่อนไข มาตรการและวิธีการและการประเมินโครงการ

ตอนที่ 4 รายละเอียดแผนผังพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย ประกอบด้วย สถานที่ดำเนินการ ลักษณะอาคาร สภาพพื้นที่และประโยชน์ในการใช้งาน และแผนผังแสดงเนื้อที่

ตอนที่ 5 ประโยชน์ของพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย ประกอบด้วย ด้านการศึกษาด้านการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม ด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และด้านการเมืองการปกครอง

การอภิปรายผล

ประเด็นที่ 1 ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ในปัจจุบัน และการลงมือปฏิบัติในภาคสนามวิจัยกรณีศึกษา พบว่า ผลการวิเคราะห์ตัวแปรศึกษาจากการปริทัศน์วรรณกรรมจำนวนหนึ่งจนนำไปสู่การพัฒนาเป็นกรอบความคิดการวิจัยและระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี ผสมเข้ากับผลการปฏิบัติในภาคสนามวิจัยกรณีพื้นที่ศึกษา 3 แห่ง ทำให้ค้นพบข้อมูลเชิงคุณภาพจากแหล่งประชากรและสภาพแวดล้อมทางการจัดการในแต่ละพื้นที่อย่างละเอียด ดังนั้น การรวบรวมและวิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ ถือได้ว่าผู้วิจัยพยายามที่จะกำหนดกรอบแนวคิดเบื้องต้น (Predetermined Conceptuality) และทฤษฎีที่ถูกตั้งขึ้นชั่วคราว (Tentative Theory) เป็นแนวทางคร่าว ๆ เพื่อจัดเตรียมแผนปฏิบัติการวิจัยและนำเข้าข้อมูลที่ครอบคลุมการตรวจสอบแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่ใช้ในการค้นหาคำตอบในกระบวนการวิจัยทั้งฉบับที่สามารถยืดหยุ่นและปรับได้ กระนั้นก็ตามเมื่อมีหลักฐานหรือข้อมูลที่ชี้ว่า ควรมีการปรับเปลี่ยนเชิงกระบวนการทัศน์และการตรวจสอบแหล่งข้อมูล ก็สามารถกระทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการออกแบบเครื่องมือการตรวจสอบและทดสอบคุณภาพในเครื่องมือ การพิจารณาความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจในคุณภาพของการวิจัยเอกสาร (Trustworthiness) โดยเฉพาะลักษณะของสหวิทยาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมที่อาจจะต้องบูรณาการแนววิธีวิเคราะห์ระบบการจัดการในองค์กร (Guba & Lincoln, 1994; สุภางค์ จันทวานิช, 2557)

ประเด็นที่ 2 ความคิดเห็นและความต้องการของบุคลากรบริษัทการบินไทยฯ ที่มี ความคาดหวังต่อโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการให้จัดตั้ง

พิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย แม้ว่าจะไม่ได้ดำเนินการ แต่ก็แสดงถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางแก้ไข เพื่อนำไปพัฒนาระบบการเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ และพอที่จะใช้อ้างอิงทางสถิติโดยเปรียบเทียบจากลักษณะทางประชากร สถานภาพทางสังคม - เศรษฐกิจ พฤติกรรม และกิจกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็น เจตคติ และความเชื่อของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อนำมาบรรยายข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะที่พึงประสงค์อื่น ๆ และปฏิกิริยาตอบสนอง ที่แท้จริงของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกมาให้ได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิรภัฏ โสตระกูล (2533) พบว่า จำนวนผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ของกองทัพอากาศใน รอบ 4 ปี (2528 - 2532) มีค่าเฉลี่ยผู้เข้าชมเดือนละ 645 คน หรือประมาณวันละ 27 คน ไม่นับวันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันหยุดราชการ โดยจำนวนผู้เข้าชมดังกล่าวถือว่าเป็นสถิติที่น้อย เนื่องจากพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ไม่มีกิจกรรมหรือการจัดแสดงนิทรรศการต่อเนื่อง หน่วยงานขาดบุคลากร งบประมาณที่มีค่อนข้างจำกัด และขาดการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นที่ 3 **ความคิดเห็นและความต้องการของกลุ่มผู้บริหารบริษัทการบินไทย** ที่มี **ความคาดหวังต่อโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย** พบว่า บทสรุปความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ นโยบายด้านการดำเนินงานและการบริหารโครงการที่ต้องการให้พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ เป็นแหล่งความรู้เพิ่มเติมด้านอุตสาหกรรมการบินและอากาศยานทุกะสัมพันธ์ (ธุรกิจการบิน) แก่ประชาชน มีความต้องการให้สำนักงานใหญ่ ถนนวิภาวดี (เขตจตุจักร) และ/หรือ ศูนย์ฝึกอบรมพนักงานฯ (เขตหลักสี่) สมควรถูกจัดสร้างเป็นรูปแบบอาคารพิพิธภัณฑ์ที่ดัดแปลงจากอาคารเดิมที่มีอยู่ โดยมีการปรับภูมิทัศน์และปรับปรุงสภาพอาคารที่เหมาะสมสำหรับการสร้างเป็นพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย หรืออาจเป็นอาคารที่ก่อสร้างขึ้นใหม่ทั้งหมด โดยเน้นการออกแบบที่ทันสมัยและเน้นความเป็นเอกลักษณ์ไทย โดยเฉพาะการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความจำเป็นเฉพาะกับกลุ่มผู้รับบริการที่มีความประสงค์ขอใช้บริการหรือพียงมีสำหรับไว้บริการ เช่น การสร้างระบบการป้องกันอัคคีภัย การจัดเตรียมปุ่มกดลิฟท์สำหรับผู้พิการ รถเข็นสำหรับผู้พิการ/ผู้สูงอายุ ใช้งบประมาณจากรัฐบาล เป็นต้น นอกจากนี้ การออกแบบการจัดแสดงหรือสื่อแสดงภายในพิพิธภัณฑ์ และความเป็นไปได้ของการจัดกิจกรรมทางเลือก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์ และการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของกิจกรรมการบริการอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของกิตติ ไชยวัฒนสกุล (2534) ที่ได้เสนอรูปแบบพิพิธภัณฑ์อากาศยานกองทัพอากาศในรูปแบบใหม่ที่จะช่วยส่งเสริมองค์ประกอบของพิพิธภัณฑ์ให้โดดเด่นด้วยห้องจัดแสดงที่ทันสมัย และมีความพร้อมทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะทำหน้าที่เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน และไม่รู้สึกรำคาญต่อการเข้าชม ด้วยเหตุนี้ พิพิธภัณฑ์ควรมีบทบาทในการกระตุ้นแรงจูงใจสำหรับผู้เข้าชม และ สร้างความพึงพอใจสูงสุดที่เป็นผลมาจากรูปแบบการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์

ประเด็นที่ 4 **วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ชำนาญเฉพาะทางเกี่ยวกับความเหมาะสมของเนื้อหาและความเป็นไปได้ของโครงการ** พบว่า ข้อสรุปที่มีความเป็นไปได้ของโครงการจัดตั้งและความเหมาะสมของเนื้อหาตามทัศนะของกลุ่มผู้ชำนาญเฉพาะทาง แสดงให้เห็นว่า ปรัชญาการดำเนินงาน ปณิธาน พันธกิจ เป้าหมายในการดำเนินงาน เป้าหมายระยะเวลาดำเนินการ นโยบายการบริหาร โครงสร้างองค์กร การสรรหาบุคลากร ทำเลที่ตั้ง เครื่องมืออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก งบประมาณ และผลที่คาดว่าจะได้รับ จัดเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้รับผิดชอบงานพิพิธภัณฑ์ได้รับทราบเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมขององค์กรจะได้ใช้

ประโยชน์จากสิ่งที่เรียกว่า “ทรัพยากรทางวัฒนธรรม” อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ ชาญวิทย์ แสนสุข (2541) ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การบินและอวกาศแห่งชาติตามทัศนะความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญว่า “องค์ประกอบหลักของโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ จำเป็นที่จะต้องครอบคลุมด้านการบริหารวิชาการ และด้านเทคนิคในระดับมากถึงมากที่สุด”

ประเด็นที่ 5 วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเชิงทดสอบในความสำเร็จของรายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบโครงการ พบว่า ผลลัพธ์ของรูปแบบ “ต้นแบบชิ้นงาน” จะเป็นทิศทางที่บอกให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบและผู้มีอำนาจรับรองโครงการได้รับความเชื่อมั่นว่า กระบวนการได้มาซึ่งรูปแบบและแนวทางการบริหารงานในภาพรวมของกิจการประเภนี้ เกิดขึ้นจากหลักการวิจัยแบบผสมผสานวิธีกับข้อมูลที่มีมิติกว้างและลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักในภาคสนามวิจัย และการประเมินความต้องการของกลุ่มประชากรเป้าหมายดังเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ถึงแม้ว่าลักษณะของการออกแบบงานวิจัยนี้ จะมีขั้นตอนที่ดูซับซ้อน แต่ผู้วิจัยได้เสนอกระบวนการจัดเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 5 ระยะ เพื่อสร้างความสะดวกในการลำดับข้อเท็จจริงที่ได้จากชุดเครื่องมือการวิจัยในแต่ละระยะ และกิจกรรมจัดกระทำกับผลข้อมูลที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ประเภท คือ (1) กลุ่มผู้รับบริการ (2) กลุ่มผู้ให้บริการ และ (3) กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโครงการฯ/ผู้ชำนาญเฉพาะทาง

กล่าวโดยสรุป หัวใจหรือผลของการวิจัย (ซึ่งเรียกว่า “ความรู้”) อยู่ในระดับใดนั้น โดยที่ผู้วิจัยจำเป็นต้องทดสอบความตรงกันระหว่างผลการวิจัยนั้นกับดุลพินิจของผู้ทรงคุณวุฒิร่วมพิจารณาผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบชุดเครื่องมือการวิจัยที่ผ่านกระบวนการจัดกระทำในแต่ละขั้น ต้องเกี่ยวพัน ทบทวนย้อนดู และก้าวต่อ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงเป้าหมาย แต่กล่าวอีกนัยได้ว่า ผลข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากแหล่งทรัพยากรทางความรู้ คงไม่พอเพียง มีความจำเป็นต้องขยายวงกว้างและทำให้แคบลง ในรูปของความเรียงวิเคราะห์ (องค์ประกอบหลักของ “ร่างต้นงาน” และ คำโครงการความคิดของ “การบริหารและ การจัดการรูปแบบการจัดตั้ง”) และหลักฐานความสำเร็จเชิงวิเคราะห์ เสมือนได้มีการตรวจสอบสามเส้าข้อมูลไปตลอดระยะงานวิจัย (กิตติ ไชยวัฒนสกุล, 2534; กัลย์ธีรา สงวนตั้ง, 2554; วสุชา สิริขิตา, 2552; สุภากร จันทวานิช, 2549; Alongkorn, 2014 และ Quin, 2015)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. องค์ความรู้ภาพรวมเกี่ยวกับรูปแบบการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์บริษัทการบินไทย เสนอแนะให้ควรมีการวางแนวทางการดำเนินงานด้านการบริหารพิพิธภัณฑ์ไว้ในรูปแบบของ “โครงสร้างแบบผสม” กึ่งเอกชน/รัฐวิสาหกิจ เพื่อลดความซ้ำซ้อนในขั้นตอนการบริหาร
2. การสรรหาบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารงานวัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ มาร่วมงานเป็นสิ่งจำเป็น จึงสมควรพิจารณาจากความรู้ความสามารถเป็นหลัก
3. งบประมาณสำหรับการดำเนินงานค่อนข้างสูง ควรพิจารณาด้านรายได้และแหล่งที่มาของรายได้เสริม ควรเปิดโอกาสให้เอกชนเข้าสถานที่ดำเนินการในการจัดส่วนแสดงสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของกรมพิพิธภัณฑ์และอุดมการณ์เป้าหมาย

4.การจัดแสดงทดแทนที่ควรได้รับการจัดแสดงหมุนเวียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะช่วยให้การบริหารงานด้านอื่น ๆ ที่อาจได้รับผลกระทบเป็นไปอย่างคล่องตัวและราบรื่น

5.ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมกับการจัดการความรู้ของหน่วยงานภายในองค์กร เช่น ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E - learning System) การอบรมผ่านเว็บไซต์ (Web - based Training) และระบบจัดการฐานข้อมูลแต่ละส่วนงาน (Database Management System - DBMS) โดยให้มีการเชื่อมต่ออย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. พิพิธภัณฑสถานที่ยังไม่เคยเกิดขึ้น ควรพิจารณาขั้นเตรียมการวิจัยเบื้องต้น 2 วิธี คือ (1) *ข้อมูลปฐมภูมิ* - ข้อมูลเบื้องต้นจากภาคสนาม จำแนกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย 1. สารสำคัญเชิงตัวแปรศึกษา และ 2. หลักฐานเชิงองค์ประกอบพื้นที่กรณีศึกษา และ (2) *ข้อมูลทุติยภูมิ* - กรอบพื้นฐานทางทฤษฎีที่นำมาวิเคราะห์ร่วมกับประเด็นปัญหาวิจัย

2.การสร้างเป็นโครงการ ควรจะมีการเก็บข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่มีความคาดหวังต่อรูปแบบการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถาน โดยใช้หลักการศึกษาคำความเป็นไปได้และ การวิเคราะห์โครงการ (Feasibility Study & Project Analysis) ที่มีความสอดคล้องกับบริบท ทางวัฒนธรรมและศักยภาพขององค์กร

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กิตติ ไชยวัฒนสกุล. (2534). *โครงการพิพิธภัณฑสถานกองทัพอากาศ*. วิทยานิพนธ์ปริญญา

สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กัลย์ธีรา สงวนตั้ง. (2554). การรับรู้คุณค่าและความสำคัญของงานออกแบบผ่านการจัดแสดงนิทรรศการ:

Veridian E-Journal. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม: 56 - 75.

จีระ หงส์ลดารมภ์. (2533). ผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจไทย: *วารสาร*

คน. ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 เดือนมกราคม: 27 - 28.

ชาญวิทย์ แสนสุข. (2541). *โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานการบินและอวกาศแห่งชาติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษา

ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ธนีนาฏ ญ สุนทร. (2545). *การพัฒนารูปแบบและกลยุทธ์การบริหารคุณภาพสำหรับกิจการนักศึกษา*

มหาวิทยาลัยเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษา

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พีรภัฏ โล่ตระกูล. (2533). *โครงการตกแต่งภายในพิพิธภัณฑสถานกองทัพอากาศอาคารใหม่*. ศิลปนิพนธ์ปริญญา

ศิลปศาสตรบัณฑิต คณะศิลปกรรม มหาวิทยาลัยรังสิต.

วรรณิ แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วสุชา สิริรัชดา. (2552). การสำรวจการรับรู้และความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีต่อพิพิธภัณฑ์อัญมณีและเครื่องประดับภายในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: **Veridian E-Journal**. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (สิงหาคม): 121 - 136.

สุมาลี สังข์ศรี. (2548). “พิพิธภัณฑ์ในอนาคต.” รายงานการวิจัย การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ **ตลอดชีวิต: พิพิธภัณฑ์**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

สุภางค์ จันทวานิช. (2557). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรรัตน์ ภิญโญอนันตพงษ์. (2546). **การพัฒนาแบบความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอนระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาษาต่างประเทศ

Alongkorn, J. (2014). “Community Participation in Learning Management of the Bangkok Local Museums.” **Veridian E-Journal**. 7, 3 (September - December): 1113 - 1124.

Ambrose, T. and Paine, C. (2012). **Museum Basics**. (3rd ed.) USA: Routledge.

Cronbach, L.J. (1970). **Essentials of Psychological Testing**. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

Jensen, C. (1996). **Delphi in Depth: Power Techniques from the Experts Berkeley**. Singapore: McGraw - Hill.

Guba, E.G., & Lincoln, Y.S. (1994). Competing Paradigms in Qualitative research. In N.K. Denzin & Y.S. Lincoln (Eds.), **Handbook of qualitative research** (pp. 105 - 117). Thousand Oaks, CA: Sage.

Quin, P.C. (2015). **Qualitative Research & Evaluation Methods: Integrating Theory and Practice**. UK: SAG